

بررسی میزان کاربرد اینترنت در کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم^۱

دکتر یعقوب نوروزی^۲

عبدالباقر امانی^۳

دکتر علیرضا اسفندیاری مقدم^۴

چکیده

هدف اصلی از این تحقیق شناساندن استفاده و بهره‌وری از اینترنت در بین کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم است. روش پژوهش پیمایشی توصیفی است. جامعه پژوهش شامل کلیه کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم که از ابتدای فروردین تا ۱۵ تیرماه سال ۱۳۸۸ از اینترنت دانشگاه استفاده می‌کردند می‌باشد. که تعداد این کتابخانه‌ها ۱۷ کتابخانه (۵۹ کتابدار) می‌باشد. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه جمع‌آوری گردیده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه نقش پررنگ و در بخش امانت کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی کمترین نقش را دارد. ۴۵/۸ درصد کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی عدم آشنایی با اینترنت و کاربردهای آن را دلایل عدم استفاده کتابداران از اینترنت در خدمات اطلاع‌رسانی ذکر کرده‌اند.

کلید واژه‌ها: اینترنت، کتابخانه‌های دانشگاهی، کتابداران، بررسی استفاده‌کنندگان، قم.

مقدمه

کتابخانه‌ها به دسترسی به منابع کتابخانه‌ای از نقاط دور دست، ارائه کارگاه‌های آموزشی، گردهمایی‌ها و جلسات گفتگو برای پرداختن به موضوعات خاص می‌باشد. این امر عرصه اطلاعات علمی به منظور ایجاد بستر اطلاعاتی مناسب برای پژوهشگران، استادان، دانشجویان و سایر متقاضیان را تسهیل نموده است. با استفاده از شبکه جهانی اینترنت و دسترسی به سایت‌های علمی، دستیابی به انواع بانک‌های اطلاعاتی ملی و بین‌المللی، استفاده از تمام متن نشریات داخلی و خارجی امکان‌پذیر گشته است. گسترش روزافزون کاربردهای اینترنت در عرصه پژوهش، و دسترسی به این شبکه پویای جهانی باعث شده است سبک و الگوی پژوهش و جستجوی اطلاعات نیز متحول گردد. جامعه دانشگاهی امروزه بطور گسترده‌ای به اطلاعات متکی است و هر نوع برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی بدون استفاده از اطلاعات بر مبنای فناوری‌های جدید، امری به دور از واقعیت‌های جامعه جهانی است. از

در حال حاضر، شبکه جهانی وب یکی از مهم‌ترین شبکه‌هایی است که بیش از یک میلیارد نفر در سراسر جهان از آن به مثابه اصلی‌ترین ابزار برای دسترسی به اطلاعات استفاده می‌کنند (آمار استفاده اینترنت در سال ۲۰۰۸)^۵. و یکی از اهداف اینترنت ایجاد پیوندهایی میان کتابخانه‌ها با استفاده از آخرین فناوری‌های اطلاعات، برای تسهیل اشتراک منابع، قادر ساختن استادان و بهره‌گیران

^۱ برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد

^۲ عضو هیأت علمی گروه کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان؛

ynorouzi@gmail.com

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد

اسلامی، واحد همدان؛ bagheramani@gmail.com

^۴ عضو هیأت علمی گروه کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد

همدان؛ ali.isfandyari@gmail.com (نویسنده مسؤل

مکاتبات)

^۵ Internet Usage Statistics, 2008;

www.internetworldstats.com

طرفی، پیشرفت‌های چشمگیر دهه نخست قرن بیست و یکم در زمینه استفاده از فناوری ارتباطات، توزیع و هماهنگی اطلاعات خصوصاً در امر تحقیقات و آموزش، وجود سیستم‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی را امری حیاتی و ضروری ساخته است.

امروزه شبکه‌ی جهانی وب، یکی از مهم‌ترین محمل‌های اطلاعاتی برای دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی رایگان و غیر رایگان به‌شمار می‌آید. تقریباً کلیه ناشران برجسته پایگاه اطلاعاتی نظیر سیلور پلاتر^۱، باوکر^۲ که در گذشته، محصولات خود را بر روی دیسک فشرده عرضه می‌کردند، هم اینک محیط وب را به منزله‌ی بهترین بستر برای ارائه‌ی پایگاه‌های اطلاعاتی خود مورد توجه قرار داده‌اند (کوشا، ۱۳۷۹: ۲). در سالهای اخیر شبکه‌ی اینترنت، سبب ایجاد دگرگونی و تغییرات ساختاری در چگونگی خدمات اطلاع‌رسانی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به ویژه در زمینه‌های تولید، ذخیره، سازماندهی و بازیابی اطلاعات، مدیریت اطلاعات و اشاعه‌ی اطلاعات گردیده است. با توجه به ویژگی تکثیر و تنوع در اینترنت، در نهایت کتابداران نیز با استفاده از اینترنت، با تنوع ایده‌ها و تبادل افکار، موانع موجود در جریان اطلاع‌رسانی را از میان برخواهند داشت و تعجب‌آور نخواهد بود که به تدریج کتابداران سراسر جهان، اینترنت را می‌پذیرند و در واقع محبوبیت چند صد میلیونی اینترنت به خاطر خدماتی است که در اختیار کاربران قرار می‌دهد. با توجه به مطالب بالا و احساس نیاز به اینترنت برای دستیابی به اطلاعات، کتابخانه‌های دانشگاهی نیز در حال دستخوش تغییر می‌باشند. از این رو، پژوهش حاضر می‌کوشد ضمن بررسی وضعیت کاربرد اینترنت در کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم، میزان استفاده از آن و سایر فناوری‌های وابسته به آنرا در این کتابخانه‌ها نشان دهد.

بیان مسأله

جامعه کتابداران و اطلاع‌رسانان، با توجه به روبرو شدن با انفجار اطلاعات، دگرگونیها و تغییراتی که خواه و ناخواه در اثر انقلاب الکترونیکی در ارائه خدماتشان ایجاد شده و خواهد شد، و به دلیل روند گسترش ارتباطات و به-

کارگیری فناوری ارتباطی، برای دسترسی به اطلاعات روزآمد و مورد نیاز خود، استفاده از شبکه‌های اطلاع‌رسانی به ویژه شبکه‌ی جهانی اینترنت را موجب افزایش سطح بهره‌وری خدمات، در مراکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌ها می‌دانند. پژوهشگران و دانشمندان بدون اتلاف وقت، نیازهای اطلاعاتی خود را با سرعت، دقت و صحت برآورده خواهند کرد (وزیرپور کشمیری، ۱۳۷۸: ۲۲). با توجه به قابلیت‌های خاص شبکه اینترنت و استفاده مناسب از آن، می‌توان به برخی موانع موجود بر سر راه ارتباطات و اشاعه‌ی اطلاعات غلبه کرد و در هزینه، وقت و نیروی انسانی صرفه‌جویی نمود. «از طرف دیگر، یکی دیگر از ویژگیهایی که این شبکه را از دیگر شبکه‌ها متمایز می‌کند، تعداد روزافزون استفاده‌کنندگان آن است» (تسنگ و دیگران^۳، ۱۹۹۶: ۴). و یکی از اساسی‌ترین معیارهای ارزیابی سودمندی یک فناوری، استفاده از آن می‌باشد.

به دلیل قابلیت‌های گوناگون اینترنت، هر روز کاربران بیشتری به آن روی می‌آورند. اما به رغم استفاده‌ی روزافزون دانشگاهیان و پژوهشگران و به خصوص کتابداران کتابخانه‌ها از خدمات اینترنت، اطلاعات اندکی درباره‌ی کاربرد آن در بخش‌های مختلف کتابخانه وجود دارد. حال این سؤال مطرح است که آیا با وجود سرمایه‌گذاری‌های انجام شده توسط دانشگاهها در خصوص دستیابی به اینترنت، کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی جهت رفع نیازهای اطلاعاتی‌شان در بخش‌های مختلف، بهره‌ی کافی از آن می‌برند؟ به این ترتیب، پژوهش حاضر در پی پاسخ-گویی به این مسأله است که کتابداران کتابخانه‌های رفع نیازهای اطلاعاتی‌شان در بخش‌های مختلف کتابخانه استفاده می‌کنند و آیا مسائل و مشکلات موجود در استفاده از اینترنت در جامعه مورد پژوهش وضعیت مشابهی دارد؟

اهداف پژوهش

الف. هدف اصلی: بررسی میزان کاربرد اینترنت و سایر فناوری‌های وابسته به آن در کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم.

^۱ Silver Platter

^۲ Bowker

^۳ Tseng et al.

ب. اهداف فرعی:

پزشکی قم، دانشگاه مجتمع آموزش عالی قم (پردیس تهران)، دانشگاه پیام نور قم، دانشگاه حضرت معصومه، دانشگاه صنعتی، دانشگاه باقرالعلوم، دانشگاه مفید، دانشگاه غیرانتفاعی شهاب دانش و دانشگاه آزاد اسلامی شهر قم می‌باشد. با توجه به اینکه پژوهش حاضر دارای جامعه آماری محدودی است و تعداد کتابخانه‌های مورد مطالعه کم می‌باشد، داده‌ها از کل جامعه آماری جمع‌آوری گردیده است و از روشهای نمونه‌گیری استفاده نشده است. به منظور گردآوری اطلاعات مورد نیاز، پرسشنامه محقق-ساخته به کار گرفته شد. مبنای این پرسشنامه، متون موجود و مشاهدات پژوهشگران است. به لحاظ تایید روایی ساختاری (صوری) و محتوایی پرسشنامه، از نظرات برخی کارشناسان و استادان کتابداری استفاده گردید. نیز، به منظور تایید پایایی آن، در قالب یک آزمون مقدماتی، تعداد ۳۰ پرسشنامه بین جامعه هدف توزیع گردید و طبق ضریب آلفای کرونباخ مقدار آن ۰/۷۷ برآورد گردید. در نهایت، داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم افزارهای Excel و SPSS (نسخه ۱۶) مورد تحلیل قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با استفاده از روشها و فنون آمار توصیفی انجام شد. بر این اساس، روشهای معمول در آمار توصیفی همچون جدولهای فراوانی، محاسبه شاخص‌های آماری و نظایر آنها مورد استفاده قرار گرفتند.

پیشینه پژوهش**الف) در خارج از ایران**

براون^۱ (۱۹۹۴)، مک‌کلور^۲ و همکاران (۱۹۹۴)، وی هی^۳ و یاکوبسون^۴ (۱۹۹۶)، لیبشر^۵ و دیگران (۱۹۹۷)، لیزینگرز^۶ و دیگران (۱۹۹۷)، وود^۷ و دیگران (۱۹۹۷)، ابست^۸ (۱۹۹۸)، بیچتلا^۹ و وارد^{۱۰} (۱۹۹۸)، و الانصاری^{۱۱} الانصاری^{۱۱} (۲۰۰۶) به تحقیقاتی در زمینه بررسی میزان

- ۱- تعیین وضعیت استفاده از اینترنت و تاثیر آن بر کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم
- ۲- آگاهی از کاربردهای اینترنت در بخش مجموعه-سازی کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم
- ۳- آگاهی از کاربردهای اینترنت در بخش فهرستنویسی کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم
- ۴- آگاهی از کاربردهای اینترنت در بخش مرجع کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم
- ۵- آگاهی از کاربردهای اینترنت در بخش امانت کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم
- ۶- آگاهی از کاربردهای اینترنت در بخش نشریات کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم
- ۷- آگاهی از کاربردهای اینترنت در بخش اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم

پرسشهای اساسی پژوهش

۱. وضعیت استفاده از اینترنت در کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم چگونه است؟
۲. اینترنت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه دانشگاهی جامعه مورد بررسی به چه منظوری استفاده می‌شود؟
۳. اینترنت در بخش فهرستنویسی کتابخانه دانشگاهی جامعه مورد بررسی به چه منظوری استفاده می‌شود؟
۴. اینترنت در بخش مرجع کتابخانه دانشگاهی جامعه مورد بررسی به چه منظوری استفاده می‌شود؟
۵. اینترنت در بخش امانت کتابخانه دانشگاهی جامعه مورد بررسی به چه منظوری استفاده می‌شود؟
۶. اینترنت در بخش نشریات کتابخانه دانشگاهی جامعه مورد بررسی به چه منظوری استفاده می‌شود؟
۷. اینترنت در بخش اطلاع‌رسانی کتابخانه دانشگاهی جامعه مورد بررسی به چه منظوری استفاده می‌شود؟

روش اجرای پژوهش

پژوهش حاضر پیمایشی است که با رویکرد توصیفی انجام می‌شود. جامعه آماری این پژوهش را کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی شهر قم تشکیل می‌دهند که ۱۰ کتابخانه شامل کتابخانه‌های دانشگاه قم، دانشگاه علوم

1. Brown

2. McClure

3. Weihe

4. Jacobson

5. Liebscher

6. Lazingers

7. Wood

8. Obset

9. Bichteler

10. Ward

11. Al-Ansari

استفاده اینترنت در میان دانشجویان و اعضای هیأت علمی پرداختند که با توجه به گستردگی تحقیقات این حوزه، از ذکر جزئیات خودداری می‌شود.

لیون^۱ و همکاران (۱۹۹۸)، در پژوهشی میزان استفاده کتابخانه‌های عضو شبکه ملی پزشکی امریکا از اینترنت و عوامل مؤثر در عدم استفاده کامل این کتابخانه‌ها از اینترنت را بررسی نمودند. اطلاعات توسط پرسشنامه گردآوری شد. ۷۸ درصد از کتابخانه‌ها به پرسشنامه پاسخ دادند. طبق یافته‌ها ۹۶ درصد از کتابخانه‌های دانشگاهی، ۷۲ درصد از کتابخانه‌های بیمارستانی و ۸۹ درصد از کتابخانه‌های دیگر از اینترنت استفاده می‌کردند. از جمله مهم‌ترین عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری برای عدم استفاده از اینترنت، هزینه اتصال به اینترنت، کیفیت خطوط مخابراتی، هزینه تهیه سخت‌افزار مناسب، عدم حمایت مدیران اجرایی، عدم مهارت و تخصص نیروی انسانی در زمینه اینترنت و هزینه تربیت نیروی انسانی کارآمد در زمینه اینترنت بوده است که کاملاً با نتایج تحقیق حاضر مطابقت می‌کند.

موداوی^۲ (۲۰۰۵)، در تحقیقی به بررسی «استفاده از اینترنت و پست الکترونیکی در میان کتابخانه‌های سودان: یک گزارش پژوهشی» پرداخت. هدف این تحقیق ارزیابی چگونگی به کارگیری اینترنت و به طور تخصصی تر ارائه خدمات در کتابخانه‌های سودان از طریق اینترنت و استفاده از پست الکترونیکی است این پژوهش بر پایه داده‌های اولیه‌ای استوار است که در میان ۶ مؤسسه اطلاعاتی در سودان صورت گرفته است. و همه کتابدارانی که از این مؤسسات انتخاب شده بودند مورد بررسی و پژوهش قرار گرفتند. این تحقیق نشان می‌دهد که عمده استفاده از اینترنت برای چت کردن، چک کردن ایمیل و جستجو در سایتهای تخصصی است. هنگامی که میزان استفاده از پست الکترونیکی برای ارائه خدمات در کتابخانه‌های مورد بررسی قرار گرفته‌اند مشخص شد که اکثریت پاسخ‌دهندگان از آنها برای ارائه خدمات استفاده نمی‌کنند، این تحقیق آشکار کرد که نیاز واقعی به ارائه برنامه‌های آموزشی در استفاده از اینترنت میان کتابداران سودانی، بویژه برنامه‌های آموزشی که بر روی استفاده از

منابع اینترنتی تمرکز می‌کنند برای ارائه خدمات کتابخانه‌ای ضروری است. با این همه، میزان پائین استفاده از منابع اینترنت برای ارائه خدمات کتابخانه‌ای تنها بخاطر کمبود این مهارتها نیست و عوامل دیگری نیز دخیل هستند، از آن جمله: میزان زمانی که برای استفاده از اینترنت اختصاص داده می‌شود، در دسترس بودن خدمات اینترنتی و هزینه‌های استفاده از اینترنت و حتی بیشتر ارتباط مستقیم بین میزان مهارت در زبان انگلیسی و میزان استفاده از اینترنت وجود دارد.

سمرتزاکي^۳ (۲۰۰۸)، در تحقیقی به بررسی «کاربرد اینترنت در کتابخانه‌های یونان» پرداخته است. هدف این تحقیق بیان چگونگی به کارگیری اینترنت در بین کتابخانه‌های یونان است. و برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه استفاده شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که اینترنت وسیله‌ای ضروری برای کتابداران در یونان است و نقش مهمی در ارائه خدمات سریع و با کیفیت به استفاده‌کنندگان دارد. محدودیت‌های تحقیق عبارتند از: انجام تحقیق در سطح محدود و کوچک - تعداد متغیرهایی که در این تحقیق بررسی شدند. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که زنان جوانی که فارغ التحصیل رشته کتابداری هستند در کتابخانه‌های یونان مشغول به فعالیت هستند. قسمت اعظم کتابخانه‌ها به اینترنت دسترسی دارند. (۹۶/۵ درصد)، در حقیقت ۳ مورد از کتابخانه‌هایی که پاسخگو بودند به اینترنت دسترسی نداشتند. دلیلشان هم این بود که یا تازه تأسیس هستند یا کتابخانه‌های کوچکی هستند. اما در اولویت کاریشان نیز این بود که به اینترنت دسترسی پیدا کنند. افزایش در تعداد ارتباطات اینترنتی در کتابخانه‌ها، حاکی از این است که استفاده از اینترنت به منظور ایجاد ارتباطات از جمله (از طریق ایمیل) و همچنین ارائه خدمات مرجعی سریع به کاربران مورد نیاز و ضروری است. یافته‌های عملی در این تحقیق حاکی از رضایت استفاده‌کنندگان، بعد از استفاده از اینترنت در کتابخانه‌ها بود.

ب) داخل ایران

پژوهش‌هایی در این زمینه در ایران صورت نگرفته است، اما چند پژوهش در زمینه کاربران و خدمات اینترنت

^۱. Lyon

^۲. Mudawi

^۳. Semertzaki

و استفاده از آن در میان دانشجویان و اعضای هیأت علمی صورت گرفته است که به شرح زیر می‌آید.

تحقیقاتی که به استفاده اینترنت توسط اعضای هیأت علمی و دانشجویان پرداخته‌اند. در این زمینه تحقیقات متعددی انجام شده است که از نمونه‌های بارز آنها می‌توان به اخوتی (۱۳۷۷)، سلاجقه (۱۳۷۷)، بابرضایی کاشانی (۱۳۷۹)، نوروزی چاکلی (۱۳۸۰)، شریف بوشهری (۱۳۸۱)، اسدی (۱۳۸۲)، مرادی مقدم (۱۳۸۲)، نصیریپور (۱۳۸۳)، یمین‌فیروز و داوریپناه (۱۳۸۳)، رودی (۱۳۸۵)، علیمرادیان (۱۳۸۵)، پورآثشی و موحد محمدی (۱۳۸۶)، ابطحی و فعلی (۱۳۸۷)، نعیمی (۱۳۸۵)، اصنافی، سهیلی و عبدالمجید (۱۳۸۷) ... اشاره کرد. با توجه به گستردگی تحقیقات این حوزه، از ذکر جزئیات خوداری می‌شود.

وزیرپور کشمیری (۱۳۷۸) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «اینترنت شبکه جهانی اطلاع‌رسانی و ارزیابی کاربرد آن در کتابخانه‌های دانشگاه‌ها و موسسه‌های تحقیقاتی ایران» به بررسی وضعیت استفاده از این خدمات توسط کاربران، مسئولان و کتابداران دانشگاه‌ها و موسسه‌های تحقیقاتی و چگونگی نحوه‌ی استفاده از این شبکه جهانی از سوی آنان در ایران پرداخته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که ۸۲/۸ درصد مسئولان مراکز و ۷۷/۱ درصد کاربران شبکه، تعداد مراکز متصل به شبکه‌ی اینترنت را کافی نمی‌دانند. ۴۵/۴ درصد کاربران هزینه استفاده از شبکه را بسیار سنگین می‌دانند. ۲۶/۷ درصد کتابداران و ۴۴/۸ درصد مسئولان با نحوه ذخیره و بازیابی اطلاعات از اینترنت تا حد زیادی آشنایی دارند. ۴۸/۶ درصد کاربران میزان قابلیت دسترسی به اطلاعات شبکه را در داخل کشور در حد کم می‌دانند و تنها ۶/۲ درصد آنها این میزان را در حد زیاد ذکر می‌کنند. ۳۱/۸ درصد کاربران با کاربرد HTML و HTTP آشنایی ندارند. ۴۶/۶ درصد مسئولان و ۵۷/۸ درصد کتابداران استفاده از شبکه مشکل خطوط را در حد زیاد می‌دانند. ۴۷ درصد مسئولان و ۶۲ درصد کتابداران استفاده از شبکه را برای رفع مشکلات اطلاع‌رسانی در حد زیاد می‌دانند. ۶۱/۶ درصد کاربران از پست الکترونیکی، ۴۴/۱ درصد از وب جهانی و ۳۰/۴ درصد از بانک‌های اطلاعاتی استفاده می‌کنند.

بهلول، رحیمی و پایی (۱۳۸۳)، در پژوهشی به بررسی وضعیت استفاده از اینترنت توسط کتابداران دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه اصفهان و عوامل موثر بر آن پرداختند. معیار ورود، کل کتابداران شاغل در کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (بدون در نظر گرفتن مدرک تحصیلی و ردیف سازمانی آنها) و معیار خروج داده‌ها، افراد شاغل در کتابخانه‌های سطح دانشگاه بودند که هیچ‌گونه فعالیتی در جهت ارائه خدمات کتابداری نداشتند. نتایج پژوهش نشان داد که علاقه کتابداران به آشنایی با مسائل روز رشته، موثرترین و وجود عوامل سرگرم‌کننده در اینترنت هستند. میزان استفاده از اینترنت در بین کتابداران با مدرک غیرکتابداری بیشتر بود. بین سابقه کار کتابداران دانشگاه و میزان استفاده از اینترنت، رابطه معناداری وجود ندارد. بین بخش کاری کتابداران دانشگاه و میزان آشنایی با اینترنت رابطه‌ای مستقیم و معنادار وجود دارد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پاسخ به سؤال اول تحقیق درباره «تعداد و نوع کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم» ارقام موجود در جدول ۱ نشان می‌دهد که شهر قم دارای ۱۰ دانشگاه، که از این تعداد ۶ دانشگاه دولتی، ۱ دانشگاه آزاد و ۳ دانشگاه غیرانتفاعی هستند. دانشگاه‌های شهر قم دارای ۱۷ کتابخانه می‌باشند که از این تعداد دانشگاه قم دارای ۴ کتابخانه، که ۱ کتابخانه مرکزی و ۳ کتابخانه دانشکده‌ای، دانشگاه پردیس قم دانشگاه تهران دارای ۳ کتابخانه می‌باشد که ۱ کتابخانه مرکزی و ۲ کتابخانه دانشکده‌ای، دانشگاه حضرت معصومه دارای ۱ کتابخانه مرکزی، دانشگاه صنعتی قم دارای ۱ کتابخانه مرکزی، دانشگاه پیام نور دارای ۱ کتابخانه، دانشگاه علوم پزشکی دارای ۳ کتابخانه دانشکده‌ای و قابل ذکر است که این دانشگاه کتابخانه مرکزی ندارد. دانشگاه غیرانتفاعی شهاب دانش ۱ کتابخانه مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی ۱ کتابخانه مرکزی، دانشگاه باقرالعلوم و دانشگاه مفید هرکدام نیز دارای ۱ کتابخانه مرکزی می‌باشند. قابل ذکر است که کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم حدود ۵۳/۱ درصد مرکزی و ۴۶/۹ درصد نیز دانشکده‌ای هستند.

جدول ۱- توزیع فراوانی تعداد و نوع کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی

نوع دانشگاه	نام دانشگاه	مرکزی		دانشکده‌ای		جمع کل	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
دولتی	دانشگاه قم	۱	۵.۹	۳	۱۷.۶	۴	۲۳.۵
	پردیس قم دانشگاه تهران	۱	۵.۹	۲	۱۱.۷	۳	۱۷.۶
	دانشگاه حضرت معصومه	۱	۵.۹	۰	۰	۱	۵.۹
	دانشگاه صنعتی قم	۱	۵.۹	۰	۰	۱	۵.۹
	دانشگاه پیام نور	۱	۵.۹	۰	۰	۱	۵.۹
	دانشگاه علوم پزشکی قم	۰	۰	۳	۱۷.۶	۳	۱۷.۶
آزاد	آزاد اسلامی واحد قم	۱	۵.۹	۰	۰	۱	۵.۹
غیرانتفاعی	شهاب دانش	۱	۵.۹	۰	۰	۱	۵.۹
	باقرالعلوم	۱	۵.۹	۰	۰	۱	۵.۹
	مفید	۱	۵.۹	۰	۰	۱	۵.۹
جمع	۱۰	۵۳.۱	۸	۴۶.۹	۱۷	۱۰۰	

جدول ۲- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب زمینه تحصیلات، سن، جنس

کل	جمع کل کتابداری و غیر کتابداری						غیر کتابداری				کتابداری				سن			
	کتابداری		غیر کتابداری		مرد		زن		مرد		زن		مرد					
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد				
	۷	۱۱.۸	۶	۱۰.۱	۱	۱.۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱.۷	۶	۱۰.۱	۲۵-۳۰ سال
	۱۱	۱۸.۷	۶	۱۰.۲	۵	۸.۵	۲	۳.۴	۴	۶.۸	۴	۶.۸	۱	۱.۷	۴	۶.۸	۳۰-۳۶ سال	
	۱۸	۳۰.۵	۷	۱۱.۹	۱۱	۱۸.۶	۲	۳.۴	۵	۸.۴	۵	۸.۵	۶	۱۰.۲	۵	۸.۵	۳۵-۴۱ سال	
	۲۳	۳۹	۶	۱۰.۲	۱۷	۲۸.۸	۳	۵.۱	۱۳	۲۲	۳	۵.۱	۴	۶.۸	۳	۵.۱	۳۶ به بالا	
	۵۹	۱۰۰	۲۵	۴۲.۴	۳۴	۵۷.۶	۷	۱۱.۹	۲۲	۳۷.۲	۱۸	۳۰.۵	۱۲	۲۰.۴	۱۸	۳۰.۵	جمع	

تصمیم‌گیری‌های سازمانی رو به افزایش است. جدول ۲ نشان می‌دهد که ۳۰ نفر، یعنی (۵۰/۹ درصد) از کارکنان کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم دارای تحصیلات تخصصی

ارقام موجود در جدول ۲ نشان می‌دهد که روند استفاده از نیروهای متخصص به دلیل پی بردن به اهمیت سازمان‌دهی و دسترسی به اطلاعات و نقش آن در

کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم بین ۲۶ تا ۳۰ سال سن دارند. که از این تعداد (۸/۵ درصد) مرد و (۱۰/۲ درصد) زن هستند. که (۸/۵ درصد) از آنها دارای تحصیلات کتابداری و (۱۰/۲ درصد) تحصیلات غیرکتابداری دارند. و (۱۱/۹ درصد) از کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم بین ۲۰ تا ۲۵ سال سن دارند. که از این تعداد (۱/۷ درصد) مرد و (۱۰/۲ درصد) زن هستند. که (۱۱/۹ درصد) یعنی همه آنها بدون استثناء تحصیلات کتابداری دارند. یادآوری می‌شود که در پرسشنامه برای این سؤال گزینه زیر ۲۰ سال نیز مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند. به این دلیل، این گزینه در جدول مشاهده نمی‌شود.

در زمینه کتابداری هستند. که از این تعداد (۲۰/۴ درصد) مرد و (۳۰/۵ درصد) زن هستند. و ۲۹ نفر، یعنی (۴۹/۱ درصد) از کارکنان کتابخانه‌های دانشگاهی دارای تحصیلات غیر کتابداری هستند. که (۳۷/۲ درصد) آنها مرد و (۱۱/۹ درصد) زن هستند. اکثریت (۳۹ درصد) کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم بالای ۳۶ سال سن دارند. که از این تعداد (۲۸/۸ درصد) مرد و (۱۰/۲ درصد) زن هستند. که (۱۱/۹ درصد) دارای تحصیلات کتابداری و (۲۷/۱ درصد) تحصیلات غیرکتابداری دارند. (۳۰/۵ درصد) از کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم بین ۳۱ تا ۳۵ سال سن دارند. که از این تعداد (۱۸/۶ درصد) مرد و (۱۱/۹ درصد) زن هستند. که (۱۸/۷ درصد) از آنها دارای تحصیلات کتابداری و (۱۱/۹ درصد) تحصیلات غیرکتابداری دارند. (۱۸/۷ درصد) از کتابداران

جدول ۳- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان برحسب محل خدمت

محل خدمت	دانشگاه دولتی		دانشگاه غیر انتفاعی		دانشگاه آزاد		جمع کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
بخش مدیریت	۸	۱۳.۵	۱	۱.۷	۱	۱.۷	۱۰	۱۶.۹
بخش مجموعه‌سازی	۱۱	۱۸.۶	۳	۵.۱	۲	۳.۴	۱۶	۲۷.۱
بخش فهرست‌نویسی	۱۳	۲۲.۱	۸	۱۳.۵	۳	۵.۱	۲۴	۴۰.۷
بخش امانت	۱۱	۱۸.۶	۴	۶.۸	۲	۳.۴	۱۷	۲۸.۸
بخش مرجع و اطلاع‌رسانی	۱۴	۲۳.۷	۴	۶.۸	۳	۵.۱	۲۱	۳۵.۶
بخش نشریات	۶	۱۰.۱	۳	۵.۱	۲	۳.۴	۱۱	۱۸.۶

کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی مشغول به کار هستند. لازم بذکر است که بعضی از کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم مخصوصاً کتابخانه‌های دانشکده‌ای فقط یک نیروی کتابدار داشتند و آنها کار چند بخش کتابخانه را انجام می‌دادند و به همین علت آنها به بیش از یک گزینه پاسخ داده‌اند. یادآوری می‌شود که در پرسشنامه برای این سؤال گزینه سایر بخشها نیز مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند. به این دلیل، این گزینه در جدول مشاهده نمی‌شود.

*اکثر پاسخگویان در پاسخ به این سؤال به بیش از یک مورد اشاره کرده‌اند. لذا جمع نهایی که در جدول مشاهده می‌شود از ۵۹ که تعداد کاربران است بیشتر است. جدول ۳ توزیع فراوانی محل خدمت کتابداران کتابخانه‌ها را نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود. بیشتر کتابداران ۲۴ نفر، یعنی (۴۰/۷ درصد) در بخش فهرست‌نویسی کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی مشغول هستند. ۲۱ نفر، یعنی (۳۵/۵ درصد) از کتابداران در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی، ۱۶ نفر، یعنی (۲۷/۱ درصد) از کتابداران در بخش مجموعه‌سازی، ۱۷ نفر یعنی (۲۸/۸ درصد) از کتابداران در بخش امانت، ۱۱ نفر، یعنی (۱۸/۶ درصد) از کتابداران بخش نشریات و ۱۰ نفر، یعنی (۱۶/۹ درصد) از کتابداران در بخش مدیریت

جدول ۴- توزیع فراوانی دسترسی به اینترنت کتابخانه‌ها بر حسب نوع دانشگاه

کتابخانه		دانشگاه دولتی		دانشگاه غیر انتفاعی		دانشگاه آزاد		کل
دسترسی به اینترنت		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
بلی	۱۰	۵۸.۸	۲	۱۱.۸	۱	۵.۹	۱۳	۷۶.۵
خیر	۳	۱۷.۶	۱	۵.۹	۰	۰	۴	۲۳.۵
جمع	۱۳	۷۶.۴	۳	۱۷.۷	۱	۵.۹	۱۷	۱۰۰

در پاسخ به سؤال چهارم تحقیق درباره «توزیع فراوانی دسترسی به اینترنت کتابخانه‌ها بر حسب نوع دانشگاه» گفتنی است که شهر قم دارای ۶ دانشگاه دولتی که ۱۳ کتابخانه، ۳ دانشگاه غیرانتفاعی که ۳ کتابخانه و ۱ دانشگاه آزاد اسلامی که ۱ کتابخانه دارد و در مجموع ۱۰ دانشگاه با ۱۷ کتابخانه می‌باشد. که ۱۰ کتابخانه، یعنی ۵۸/۸ (درصد) از کتابخانه دانشگاه‌های دولتی شهر قم به اینترنت دسترسی دارند و فقط ۳ کتابخانه یعنی ۱۷/۶

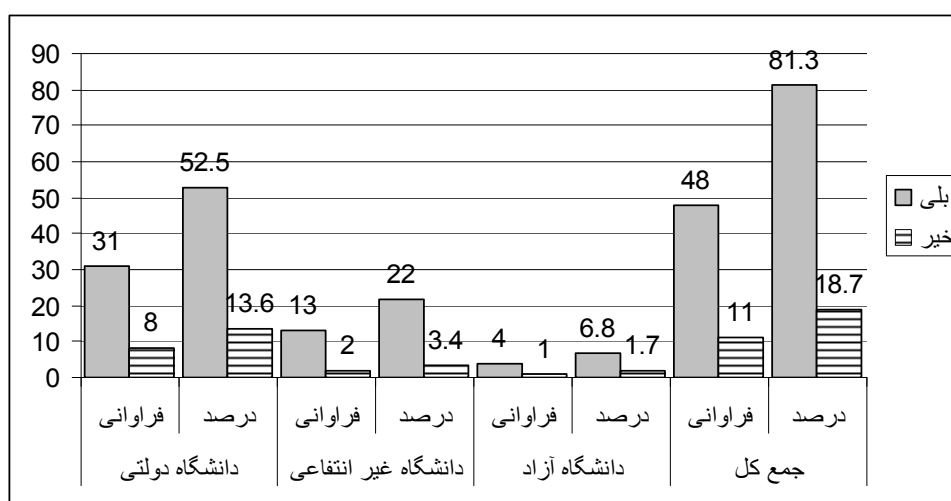
(درصد) از کتابخانه دانشگاه‌های دولتی شهر قم به اینترنت دسترسی ندارند. ۲ کتابخانه یعنی ۱۱/۸ (درصد) از کتابخانه دانشگاه‌های غیرانتفاعی شهر قم به اینترنت دسترسی دارند و ۱ کتابخانه، یعنی ۵/۹ (درصد) از کتابخانه دانشگاه غیرانتفاعی به اینترنت دسترسی ندارد. ۱ کتابخانه، یعنی ۵/۹ (درصد) از کتابخانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم به اینترنت دسترسی دارد.

جدول ۵- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب دسترسی به اینترنت

دسترسی به اینترنت		دانشگاه دولتی		دانشگاه غیر انتفاعی		دانشگاه آزاد		جمع کل
دسترسی به اینترنت		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
بلی	۳۱	۵۲.۵	۱۳	۲۲	۴	۶.۸	۴۸	۸۱.۳
خیر	۸	۱۳.۶	۲	۳.۴	۱	۱.۷	۱۱	۱۸.۷
جمع	۳۹	۶۶.۱	۱۵	۲۵.۴	۵	۸.۵	۵۹	۱۰۰

جدول ۵ دسترسی کتابداران به اینترنت را نشان می‌دهد. اطلاعات جدول مذکور حاکی از آن است که قسمت اعظم کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم به اینترنت دسترسی دارند. ۴۸ نفر، یعنی ۸۱/۳ (درصد) از

کتابداران به اینترنت دسترسی دارند. و فقط ۱۱ نفر، یعنی ۱۸/۷ (درصد) از کتابداران به اینترنت دسترسی ندارند. یافته‌های بدست آمده در نمودار ۱ نیز قابل مشاهده است.

نمودار ۱. درصد دسترسی به اینترنت کتابداران

جدول ۶ - توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب میزان استفاده از اینترنت

میزان استفاده	فراوانی	درصد	درصد فراوانی شناخته شده
کمتر از یک ساعت	۱۴	۲۳.۷	۲۵.۹
یک تا دو ساعت	۲۱	۳۵.۶	۳۸.۹
دو تا سه ساعت	۸	۱۳.۶	۱۴.۸
بیش از سه ساعت	۱۱	۱۸.۶	۲۰.۴
بی پاسخ	۵	۸.۵	۰
جمع	۵۹	۱۰۰	۱۰۰

سایر پاسخ‌دهندگان است. ۲۱ نفر یعنی (۳۵/۶ درصد)، ۱۴ نفر یعنی حدود (۲۳/۷ درصد) کمتر از یک ساعت، ۱۱ نفر یعنی حدود (۱۸/۶ درصد) بیش از ۳ ساعت و کمترین پاسخ‌دهندگان که ۸ نفر یعنی حدود (۱۳/۶ درصد) را در برمی‌گیرند بین ۲ تا ۳ ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند.

به منظور آگاهی از میزان استفاده کتابداران از اینترنت، گزینه‌ها به صورت کمتر از یک ساعت، بین ۱ تا ۲ ساعت، ۲ تا ۳ ساعت و بیش از ۳ ساعت مطرح شد. جدول ۶ میزان استفاده کتابداران از اینترنت را نشان می‌دهد. براساس این جدول، فراوانی پاسخ‌دهندگانی که بین یک تا دو ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند بیش از

جدول ۷ - توزیع فراوانی نقش پررنگ اینترنت در بخش‌های مختلف کتابخانه

نقش پررنگ اینترنت در کتابخانه	فراوانی	درصد
بخش مجموعه‌سازی	۲۰	۳۳.۹
بخش فهرست‌نویسی	۳۱	۵۲.۵
بخش مرجع و اطلاع‌رسانی	۳۶	۶۱
بخش نشریات	۲۴	۴۰.۷
بخش امانت	۶	۱۰.۲

یعنی (۴۰/۷ درصد) از کتابداران نقش پررنگ اینترنت را در بخش نشریات، ۲۰ نفر، یعنی (۳۳/۹ درصد) از کتابداران نقش پررنگ اینترنت را در بخش مجموعه‌سازی انتخاب کرده‌اند و کمترین پاسخ‌دهندگان ۶ نفر، یعنی (۱۰/۲ درصد) از کتابداران پاسخ دادند که اینترنت در بخش امانت کتابخانه نقش پررنگی دارد.

*اکثر پاسخگویان در پاسخ به این سؤال به بیش از یک مورد اشاره کرده‌اند. لذا جمع نهایی که در جدول مشاهده می‌شود از ۵۹ که تعداد کاربران است بیشتر است. ارقام موجود در جدول ۷ نشان می‌دهد که بیشترین پاسخ‌دهندگان ۳۶ نفر، یعنی (۶۱ درصد) از کتابداران نقش پررنگ اینترنت را در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی انتخاب کرده‌اند. ۳۱ نفر، یعنی (۵۲/۵ درصد) از کتابداران نقش پررنگ اینترنت را در بخش فهرست‌نویسی، ۲۴ نفر،

جدول ۸ - توزیع فراوانی نقش کم رنگ اینترنت در بخش‌های مختلف کتابخانه

نقش کم رنگ اینترنت در بخش‌های کتابخانه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی شناخته شده
بخش مجموعه‌سازی	۵	۸.۵	۸.۵
بخش فهرست‌نویسی	۱	۱.۷	۱.۷
بخش نشریات	۸	۱۳.۵	۱۳.۵
بخش امانت	۴۵	۷۶.۳	۷۶.۳
جمع	۵۹	۱۰۰	۱۰۰

کتابداران پاسخ دادند که اینترنت در بخش فهرست‌نویسی نقش کم رنگی دارد. یادآوری می‌شود که در پرسشنامه برای این سؤال گزینه بخش مرجع و اطلاع‌رسانی مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند. به این دلیل، این گزینه در جدول مشاهده نمی‌شود.

جدول ۸ توزیع فراوانی نقش کم رنگ اینترنت در بخش‌های مختلف کتابخانه را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۸ نشان می‌دهد که بیشترین تعداد ۴۵ نفر، یعنی (۷۶/۳ درصد) از کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم پاسخ دادند که اینترنت در بخش امانت نقش کم رنگی دارد، ۸ نفر، یعنی (۱۳/۵ درصد) از کتابداران بخش نشریات، ۵ نفر، یعنی (۸/۵ درصد) از کتابداران بخش مجموعه‌سازی و کمترین تعداد ۱ نفر (۱/۷ درصد) از

جدول ۹. توزیع فراوانی استفاده از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه‌های جامعه مورد بررسی

استفاده از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی شناخته شده
اشتراک مجلات	۸	۴۷	۴۷
خرید کتاب از ناشران	۱۰	۵۸.۸	۵۸.۸
آگاهی از انتشارات جدید ناشران از طریق نشانی پست الکترونیکی	۱۴	۸۲.۳	۸۲.۳
(e-book) دانلود کتابهای الکترونیکی	۶	۳۵.۳	۳,۳۵

مجموعه‌سازی کتابخانه استفاده می‌کنند. ۱۴ نفر، (۸۲/۳ درصد)، ۱۰ نفر، یعنی (۵۸/۸ درصد) از کتابداران برای خرید کتاب از ناشران، ۸ نفر، یعنی (۴۷ درصد) از کتابداران برای اشتراک مجلات، ۶ نفر، یعنی (۳۵/۳ درصد) از کتابداران برای دانلود کتابهای الکترونیکی (E-book) از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه استفاده می‌کنند.

*اکثر پاسخگویان در پاسخ به این سؤال به بیش از یک مورد اشاره کرده‌اند. لذا جمع نهایی که در جدول مشاهده می‌شود از ۱۷ که تعداد کاربران این بخش است بیشتر است. ارقام موجود در جدول ۹، نشان می‌دهد که اکثریت کتابداران بیشتر برای آگاهی از انتشارات جدید ناشران از طریق نشانی پست الکترونیکی از اینترنت در بخش

جدول ۱۰- توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه‌های جامعه مورد بررسی

میزان استفاده از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی	فراوانی	درصد	درصد فراوانی شناخته شده
خیلی زیاد	۲	۱۱.۸	۱۲.۵
زیاد	۷	۴۱.۱	۴۳.۷
کم	۶	۳۵.۳	۳۷.۵
خیلی کم	۱	۵.۹	۶.۳
هیچ	۰	۰	۰
بی پاسخ	۱	۵.۹	۰
جمع	۱۷	۱۰۰	۱۰۰

و ۱ نفر، یعنی (۵.۹ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در جامعه مورد بررسی را خیلی کم می‌دانند. و ۱ نفر یعنی (۵/۹ درصد) از کتابداران به هیچ یک از گزینه‌های این سؤال پاسخ نداده‌اند. و گزینه هیچ مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند.

جدول ۱۰ توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۱۰ نشان می‌دهد که ۷ نفر (۴۱/۱ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی را زیاد، ۶ نفر، (۳۵/۳ درصد) کم، ۲ نفر، یعنی (۱۱/۸ درصد) خیلی زیاد.

جدول ۱۱- توزیع فراوانی استفاده اینترنت در بخش فهرست‌نویسی کتابخانه

درصد فراوانی شناخته شده	درصد	فراوانی	استفاده اینترنت در بخش فهرست‌نویسی
۸۷.۵	۸۷.۵	۲۱	دسترسی به فهرست‌های کتابخانه‌ها از طریق اینترنت
۶۲.۵	۶۲.۵	۱۵	دسترسی به ابزارهای فهرست‌نویسی و قالب‌های استاندارد مورد نیاز
۶۶.۷	۶۶.۷	۱۶	امکان آشنایی با نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای در دیگر کشورها
۶۲.۵	۶۲.۵	۱۵	تغییرات برخی از استانداردها و قواعد فهرست‌نویسی
۸۳.۳	۸۳.۳	۲۰	جستجوی اطلاعات کتابشناختی

۸۳/۳ درصد) از کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی جستجوی اطلاعات کتابشناختی را برگزیده‌اند. ۱۵ نفر (۶۲/۵ درصد) از کتابداران دسترسی به ابزارهای فهرست‌نویسی و فورمت‌های استاندارد مورد نیاز را برگزیده‌اند. ۱۵ نفر، یعنی (۶۲/۵ درصد) از کتابداران برای دسترسی به ابزارهای فهرست‌نویسی و فورمت‌های استاندارد مورد نیاز در بخش فهرست‌نویسی از اینترنت استفاده می‌کنند.

*اکثر پاسخگویان در پاسخ به این سؤال به بیش از یک مورد اشاره کرده‌اند. لذا جمع نهایی که در جدول مشاهده می‌شود از ۲۴ که تعداد کاربران این بخش است بیشتر است.

ارقام موجود در جدول ۱۱ نشان می‌دهد که اینترنت در بخش فهرست‌نویسی کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی بیشتر جهت دسترسی به فهرست‌های کتابخانه‌ها استفاده می‌شود. ۲۱ نفر، یعنی (۸۷/۵ درصد) از کتابداران این گزینه را انتخاب کرده‌اند. ۲۰ نفر، یعنی

جدول ۱۲- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب میزان استفاده از اینترنت در بخش فهرست‌نویسی

درصد فراوانی شناخته شده	درصد	فراوانی	میزان استفاده از اینترنت در بخش فهرست‌نویسی
۴۵	۳۷.۵	۹	خیلی زیاد
۴۰	۳۳.۳	۸	زیاد
۱۰	۸.۳	۲	کم
۵	۴.۲	۱	خیلی کم
۰	۰	۰	هیچ
۰	۱۶.۷	۴	بی پاسخ
۱۰۰	۱۰۰	۲۴	جمع

اینترنت در بخش فهرست‌نویسی را خیلی کم می‌دانند. و ۴ نفر، یعنی (۱۶/۷ درصد) از کتابداران به هیچ یک از گزینه‌های این سؤال پاسخ نداده‌اند. و گزینه هیچ مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند.

جدول ۱۲ توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش فهرست‌نویسی کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۱۲ نشان می‌دهد که ۹ نفر (۳۷/۵ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در بخش فهرست‌نویسی را خیلی زیاد، ۸ نفر، (۳۳/۳ درصد) زیاد، ۲ نفر، یعنی (۸/۳ درصد) کم و ۱ نفر، یعنی (۱/۷ درصد) از کتابداران میزان استفاده از

جدول ۱۳- توزیع فراوانی استفاده اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه

درصد فراوانی شناخته شده	درصد	فراوانی	استفاده از اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی
۷۱.۴	۷۱.۴	۱۵	جستجوی پایگاه‌های کتابشناختی
۶۲	۶۲	۱۳	جستجوی پایگاه‌های تمام متن
۶۶.۷	۶۶.۷	۱۴	جستجوی اطلاعات از مجلات
۵۲.۴	۵۲.۴	۱۱	ارسال اطلاعات به ایمیل مراجعان
۵۷.۱	۵۷.۱	۱۲	اطلاع‌رسانی به مراجعان در خصوص تازه‌های انتشاراتی و تازه‌های کتابخانه و ...

اینترنت برای جستجوی اطلاعات از مجلات، ۱۳ نفر، یعنی (۶۲ درصد) از کتابداران از اینترنت برای جستجوی پایگاه‌های تمام متن، ۱۲ نفر، یعنی (۵۷/۱ درصد) از کتابداران از اینترنت برای اطلاع‌رسانی به مراجعان در خصوص تازه‌های انتشاراتی و تازه‌های کتابخانه و ... و ۱۱ نفر، یعنی (۱۶/۹ درصد) از کتابداران از اینترنت برای ارسال اطلاعات به ایمیل مراجعان در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه استفاده می‌کنند.

*اکثر پاسخگویان در پاسخ به این سؤال به بیش از یک مورد اشاره کرده‌اند. لذا جمع نهایی که در جدول مشاهده می‌شود از ۲۱ که تعداد کاربران این بخش است بیشتر است.

جدول ۱۳ توزیع فراوانی استفاده از اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. اکثریت کتابداران از اینترنت برای جستجوی پایگاه‌های کتابشناختی در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه استفاده می‌کنند. ۱۵ نفر، یعنی (۷۱/۴ درصد)، ۱۴ نفر، یعنی (۶۶/۷ درصد) از کتابداران از

جدول ۱۴- توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه

میزان استفاده از اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی	فراوانی	درصد	درصد فراوانی شناخته شده
خیلی زیاد	۶	۲۸.۶	۳۱.۶
زیاد	۹	۴۲.۸	۴۷.۳
کم	۴	۱۹.۱	۲۱.۱
خیلی کم	۰	۰	۰
هیچ	۰	۰	۰
بی پاسخ	۲	۹.۵	۰
جمع	۲۱	۱۰۰	۱۰۰

بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه را کم می‌دانند. و ۲ نفر، یعنی (۹/۵ درصد) از کتابداران به هیچ یک از گزینه‌های این سؤال پاسخ نداده‌اند. و گزینه خیلی کم و هیچ مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند.

جدول ۱۴ توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۱۴ نشان می‌دهد که ۹ نفر (۴۲/۸ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه را زیاد، ۶ نفر، (۲۸/۶ درصد) خیلی زیاد، ۴ نفر، یعنی (۱۹/۱ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در

جدول ۱۵. توزیع فراوانی استفاده اینترنت در بخش امانت کتابخانه

استفاده از اینترنت در بخش امانت	فراوانی	درصد	درصد فراوانی شناخته شده
رزرو کتاب	۲	۱۱.۸	۱۱.۸
جستجوی کتاب	۷	۴۱.۲	۴۱.۲
تمدید کتاب	۴	۲۳.۵	۲۳.۵
امانت بین کتابخانه‌ای	۲	۱۱.۸	۱۱.۸
سرویس‌دهی به مراجعان	۴	۲۳.۵	۲۳.۵

یعنی (۴۱/۲ درصد)، ۴ نفر، یعنی (۲۳/۵ درصد) برای تمدید کتاب، ۴ نفر، یعنی (۲۳/۵ درصد) سرویس‌دهی به مراجعان، ۲ نفر، یعنی (۱۱/۸ درصد) برای رزرو کتاب و ۲ نفر، یعنی (۱۱/۸ درصد) از کتابداران از اینترنت برای امانت بین کتابخانه‌ای در بخش امانت کتابخانه استفاده می‌کنند.

اکثر پاسخگویان در پاسخ به این سؤال به بیش از یک مورد اشاره کرده‌اند. لذا جمع نهایی که در جدول مشاهده می‌شود از ۱۷ که تعداد کاربران این بخش است بیشتر است.

جدول ۱۵ توزیع فراوانی استفاده از اینترنت در بخش امانت کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. اکثریت کتابداران از اینترنت برای جستجوی کتاب در بخش امانت کتابخانه استفاده می‌کنند. ۷ نفر،

جدول ۱۶- توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش امانت کتابخانه

میزان استفاده از اینترنت در بخش امانت کتابخانه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی شناخته شده
خیلی زیاد	۱	۵.۹	۸.۳
زیاد	۰	۰	۰
کم	۵	۲۹.۴	۴۱.۷
خیلی کم	۴	۲۳.۵	۳۳.۳
هیچ	۲	۱۱.۸	۱۶.۷
بی پاسخ	۵	۲۹.۴	۰
جمع	۱۷	۱۰۰	۱۰۰

اینترنت در بخش امانت کتابخانه را خیلی زیاد می‌دانند. و ۵ نفر، یعنی (۲۹/۴ درصد) از کتابداران به هیچ یک از گزینه‌های این سؤال پاسخ نداده‌اند. و گزینه زیاد مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند.

جدول ۱۶ توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش امانت کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۱۶ نشان می‌دهد که ۵ نفر (۲۹/۴ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در بخش امانت کتابخانه را کم، ۴ نفر، (۲۳/۵ درصد) خیلی کم، ۲ نفر، یعنی (۱۱/۸ درصد) هیچ و ۱ نفر، یعنی (۵/۹ درصد) از کتابداران میزان استفاده از

جدول ۱۷- توزیع فراوانی استفاده از اینترنت در بخش نشریات کتابخانه

درصد فراوانی شناخته شده	درصد	فراوانی	استفاده از اینترنت در بخش نشریات
۶۳.۶	۶۳.۶	۷	جستجوی راهنمای ادواریهای الکترونیکی
۳۶.۴	۳۶.۴	۴	اشتراک مجلات
۵۴.۵	۵۴.۵	۶	استفاده از بانکهای اطلاعاتی (پیوسته) لاتین
۵۴.۵	۵۴.۵	۶	استفاده از بانکهای اطلاعاتی (پیوسته) فارسی
۴۵.۵	۴۵.۵	۵	ذخیره و اشاعه مقالات مجلات مهم علمی و تحقیقاتی FULL Text به صورت

مقالات در بانکهای اطلاعاتی (پیوسته) لاتین، ۶ نفر، یعنی (۵۴/۵ درصد) از کتابداران از اینترنت برای جستجوی مقالات در بانکهای اطلاعاتی (پیوسته) فارسی، ۵ نفر، یعنی (۴۵/۵ درصد) از کتابداران از اینترنت برای ذخیره و اشاعه مقالات مجلات مهم علمی و تحقیقاتی به صورت FULL Text، ۵ نفر، یعنی (۴۵/۵ درصد) از کتابداران از اینترنت برای اشتراک مجلات در بخش نشریات کتابخانه استفاده می‌کنند.

*اکثر پاسخگویان در پاسخ به این سؤال به بیش از یک مورد اشاره کرده‌اند. لذا جمع نهایی که در جدول مشاهده می‌شود از ۱۱ که تعداد کاربران این بخش است بیشتر است.

جدول ۱۷ توزیع فراوانی استفاده از اینترنت در بخش نشریات کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۱۷ نشان می‌دهد که ۷ نفر، یعنی (۶۳/۶ درصد) از کتابداران از اینترنت برای جستجوی راهنمای ادواریهای الکترونیکی، ۶ نفر، یعنی (۵۴/۵ درصد) از کتابداران از اینترنت برای جستجوی

جدول ۱۸- توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش نشریات کتابخانه

درصد فراوانی شناخته شده	درصد	فراوانی	میزان استفاده از اینترنت در بخش نشریات
۳۰	۲۷.۳	۳	خیلی زیاد
۵۰	۴۵.۴	۵	زیاد
۲۰	۱۸.۲	۲	کم
۰	۰	۰	خیلی کم
۰	۰	۰	هیچ
۰	۹.۱	۱	بی پاسخ
۱۰۰	۱۰۰	۱۱	جمع

مورد بررسی را کم می‌دانند. و ۱ نفر، یعنی (۸۱/۴ درصد) از کتابداران به هیچ یک از گزینه‌های این سؤال پاسخ نداده‌اند. و گزینه‌های خیلی کم و هیچ مطرح شده بود که هیچ یک از پاسخ‌دهندگان آن را انتخاب نکردند.

جدول ۱۸ توزیع فراوانی میزان استفاده از اینترنت در بخش نشریات کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد بررسی را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۱۸ نشان می‌دهد که ۵ نفر (۴۵/۴ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در بخش نشریات کتابخانه را زیاد، ۳ نفر، (۲۷/۳ درصد) خیلی زیاد، ۲ نفر، یعنی (۹/۱ درصد) از کتابداران میزان استفاده از اینترنت در نشریات کتابخانه‌های جامعه

جدول ۱۹- توزیع فراوانی دلایل عدم استفاده کتابداران از اینترنت در خدمات اطلاع‌رسانی

درصد فراوانی شناخته شده	درصد	فراوانی	عدم استفاده کتابداران از اینترنت در خدمات اطلاع‌رسانی
۴۵.۷	۴۵.۷	۲۷	عدم آشنایی با اینترنت و کاربردهای آن
۲۰.۳	۲۰.۳	۱۲	عدم امکانات لازم
۶.۸	۶.۸	۴	عدم علاقه به اینترنت
۱۰.۲	۱۰.۲	۶	سرعت پایین اینترنت
۸.۵	۸.۵	۵	کم بودن ساعات دسترسی به اینترنت
۳.۴	۳.۴	۲	همکاری نکردن مسئولان دانشگاه و ندادن بودجه مناسب برای تامین امکانات استفاده از اینترنت
۵.۱	۵.۱	۳	نداشتن خط اینترنت
۱۰۰	۱۰۰	۵۹	جمع

اکثریت کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم به اینترنت دسترسی دارند. (۷۶/۵ درصد) و فقط ۴ مورد کتابخانه، یعنی (۲۳/۵ درصد) به اینترنت دسترسی ندارند. و دلیلشان هم این بود که یا تازه تأسیس هستند یا کتابخانه‌های دانشکده‌ای کوچکی بودند. اما در اولویت کاریشان بود که به اینترنت دسترسی پیدا کنند (سمرتزکی، ۲۰۰۸) در پژوهشی که در مورد کاربرد اینترنت در کتابخانه‌های یونان انجام داده است به نتایج مشابهی با پژوهش حاضر دست یافت. و اکثریت کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی جامعه مورد پژوهش به اینترنت دسترسی داشتند. (۸۱/۳ درصد) و فقط (۱۸/۷ درصد) به اینترنت دسترسی نداشتند. بابارضایی کاشانی (۱۳۷۹)، وای‌هی و یاکوبسون (۱۹۹۶)، لیزینگرز و دیگران (۱۹۹۷)، لیون و همکاران (۱۹۹۸) و لیبشر و دیگران (۱۹۹۷) در پژوهشی که در مورد استفاده از شبکه جهانی اینترنت انجام دادند به نتایج مشابهی با پژوهش حاضر دست یافتند. اما پژوهش‌های براون (۱۹۹۴)، بیچتلا و وارد (۱۹۹۸) نتایجی بر خلاف نتایج این پژوهش را گزارش کرده‌اند. ولی میزان استفاده کتابداران از اینترنت در بخش‌های مختلف کتابخانه پایین است. و دلیل آن هم کم بودن ساعت دسترسی به اینترنت کتابداران و پایین بودن سرعت استفاده است. سلاجقه (۱۳۷۷)، اسدی (۱۳۸۲)، موادوی (۲۰۰۵) در پژوهشی که به بررسی میزان استفاده از اینترنت پرداخته بودند به نتایج مشابهی دست یافتند. میزان مهارت استفاده از اینترنت کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم زیاد ولی میزان مهارت استفاده از پست

جدول ۱۹ توزیع فراوانی دلایل عدم استفاده کتابداران از اینترنت در خدمات اطلاع‌رسانی را نشان می‌دهد. ارقام موجود در جدول ۱۹ نشان می‌دهد که ۲۷ نفر، یعنی (۴۵/۷ درصد) از کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم عدم آشنایی با اینترنت و کاربردهای آن را دلایل عدم استفاده کتابداران از اینترنت در خدمات اطلاع‌رسانی می‌دانند. ۱۲ نفر، یعنی (۲۰/۳ درصد) از کتابداران امکانات لازم، ۶ نفر، یعنی (۱۰/۲ درصد) از کتابداران سرعت پایین اینترنت، ۵ نفر، یعنی (۸/۵ درصد) از کتابداران کم بودن ساعات دسترسی به اینترنت، ۴ نفر، یعنی (۶/۸ درصد) از کتابداران عدم علاقه به اینترنت، ۳ نفر، یعنی (۵/۱ درصد) از کتابداران نداشتن خط اینترنت و ۲ نفر، یعنی (۳/۴ درصد) از کتابداران همکاری نکردن مسئولان دانشگاه و اختصاص ندادن بودجه مناسب برای تامین امکانات استفاده از اینترنت را دلیل عدم استفاده کتابداران از اینترنت در خدمات اطلاع‌رسانی به مراجعین کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم می‌دانند.

بحث و نتیجه‌گیری

اینترنت، فناوری و علم جدیدی است که علی‌رغم نوپا بودن سریعاً در جوامع توسعه و گسترش زیادی یافته و توانسته است دستیابی به اطلاعات و منابع را سریع و ارزان‌تر نماید. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیش از نیمی از کارکنان کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم دارای تحصیلات تخصصی در زمینه کتابداری هستند که از این تعداد (۲۰/۴ درصد) مرد و (۳۰/۵ درصد) زن هستند. و

ندادن بودجه مناسب برای تامین امکانات استفاده از اینترنت و دسترسی نداشتن به اینترنت می‌باشد.

پیشنهادهای اجرایی

با توجه به نتایج و یافته‌های پژوهش می‌توان به منظور رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت و بهره‌گیری بیشتر از توان و کارایی این نظام جدید اطلاع‌رسانی و نیز ارائه خدمات بهتر در کتابخانه‌های دانشگاهی پیشنهادهای زیر را مطرح کرد:

- بر مبنای یافته‌های پژوهش، اغلب افراد جامعه استفاده کننده از خدمات بخش اینترنت، در مورد استفاده صحیح از این بخش، آموزشی ندیده و با مشکل مواجه‌اند. از این رو ضروری است همزمان با به کارگیری و استفاده صحیح از این نظام اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم، زمینه کاربرد استفاده از آن در کتابخانه در میان کتابداران جامعه مورد بررسی به صورت‌های مختلف و مناسب فراهم شود و برنامه‌های آموزشی لازم پیش‌بینی شود. (در برنامه‌های آموزشی باید روش‌ها و اهداف مورد توجه قرار گیرد).

- دوره‌های آموزشی بیشتری در خصوص استفاده از اینترنت در ارائه خدمات کتابخانه‌ای باید ایجاد شود. هماهنگی و همکاری میان کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی و انجمن‌های کتابداری استان می‌تواند نقش مهمی را در تهیه، تدارک و طراحی آموزش‌های مناسب داشته باشد.

- افزایش میزان آگاهی و پی بردن به نقش منابع اینترنتی و آثار آنها روی خدمات کتابخانه‌ای در بین کتابداران که این باید با توسعه و بهبود برنامه‌های آموزشی مستمر در مدارس کتابداری و گروه‌های آموزشی در قم بهبود یابد.

منابع

ابطحی، مصطفی؛ فعلی، محمدعلی. (۱۳۸۷)، «بررسی میزان مهارت و استفاده اساتید و دانشجویان دندانپزشکی مشهد از فناوری اطلاعات و اینترنت در سال ۱۳۸۶-۱۳۸۷». مجله دانشکده دندانپزشکی مشهد، دوره ۳۲، ۴: ۲۵۷-۲۶۲.

اخوتی، مریم. (۱۳۷۷)، بررسی وضعیت استفاده از شبکه اینترنت توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های علوم

الکترونیکی کم است. در حالیکه پست الکترونیکی در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی کتابخانه بیشترین کاربر را به خود اختصاص داده است. کاربران به دلیل سهولت استفاده از پست الکترونیکی و آشنایی با این ابزار از آن استفاده می‌کنند. موداوی (۲۰۰۵) در پژوهشی که در مورد استفاده از اینترنت و پست الکترونیکی در میان کتابخانه‌های سودان انجام داد به نتایج مشابهی با پژوهش حاضر دست یافت. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که اکثریت کتابداران سرعت و دقت بالا، برطرف کردن نیاز مراجعین در کمترین زمان، صرفه‌جویی در زمان و مکان را علت استفاده کتابخانه‌ها از اینترنت می‌دانند. و همچنین اینترنت در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی نسبت به بخش‌های دیگر کتابخانه نقش پررنگ و در بخش امانت کتابخانه نقش کم رنگی دارد. کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم به اهمیت اینترنت واقف و در استفاده از آن برای انجام بعضی از امور کتابخانه اولویت قائل شده‌اند. و ارتباط با ناشران را عوامل اصلی استفاده از اینترنت در بخش مجموعه‌سازی کتابخانه خود می‌دانند. و بیشتر کتابخانه‌ها به دلیل راحتی و سهولت در کار سفارش و انتخاب مواد کتابخانه‌ای را به صورت الکترونیکی انجام می‌دهند. اکثریت کتابداران در این بخش جهت آگاهی از انتشارات جدید ناشران از طریق نشانی پست الکترونیکی از اینترنت در کتابخانه استفاده می‌کنند. نتایج نشان می‌دهد که درصد بیشتری از کتابداران از اینترنت در بخش فهرست‌نویسی بیشتر برای دسترسی به فهرست‌های کتابخانه‌ها و جستجوی اطلاعات کتابشناختی، و در بخش مرجع و اطلاع‌رسانی برای جستجوی پایگاه‌های کتابشناختی و اشاعه اطلاعات، در بخش امانت برای جستجوی کتاب و در بخش نشریات برای جستجوی راهنمای ادواریه‌های الکترونیکی و استفاده از بانک‌های اطلاعاتی لاتین و فارسی استفاده می‌کردند. میزان استفاده از اینترنت در بخش فهرست‌نویسی کتابخانه خیلی زیاد، در بخش‌های مرجع و اطلاع‌رسانی، مجموعه‌سازی و نشریات زیاد و در بخش امانت کتابخانه کم است و عمده‌ترین دلایل عدم استفاده کتابداران از اینترنت در خدمات اطلاع‌رسانی نبود امکانات لازم، عدم آشنایی با اینترنت و کاربردهای آن، سرعت پایین اینترنت، کم بودن ساعات دسترسی به اینترنت، همکاری نکردن مسئولان دانشگاه و

پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز

شریف‌پور بوشهری. (۱۳۸۱)، بررسی میزان استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه خلیج فارس و علوم پزشکی بوشهر از اینترنت با توجه به عواملی مانند جنس، سابقه تدریس، درجه و مرتبه علمی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات اهواز.

علیمرادیان، پرناز. (۱۳۸۵)، موانع و مشکلات کاربرد اینترنت در فعالیتهای علمی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. کوشا، کیوان. (۱۳۷۹)، «یادداشت»، پژوهشنامه اطلاع‌رسانی، ۲ (پائیز)، ۱۰.

مرادی مقدم، حسین. (۱۳۸۲)، بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه شهید چمران در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱، به منظور تعیین اولویت‌های خدماتی کتابخانه‌های دانشگاه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

نصیرپور، زهرا. (۱۳۸۳)، مطالعه رفتار اطلاع‌یابی اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید بهشتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران.

نعیمی، شیلا. (۱۳۸۵)، مقایسه میزان استفاده از اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشگاه شیراز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز.

نوروزی چاکلی، عبدالرضا. (۱۳۸۱)، «بررسی بهره‌گیری پژوهشگران دانشگاه تربیت مدرس از وب جهان-گستر». مجله کتابداری، دفتر سی و هفتم: ۱۳-۳۴.

وزیرپور کشمیری، مهرداد. (۱۳۷۸)، اینترنت، شبکه جهانی: ارزیابی کاربرد آن در کتابخانه‌های دانشگاهها و موسسه‌های تحقیقاتی ایران. پایان‌نامه دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

پزشکی ایران، تهران، شهید بهشتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

اسدی، مریم. (۱۳۸۲)، مطالعه تاثیر استفاده از اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی - پژوهشی اعضای هیات علمی رشته‌های مختلف دانشگاه تهران (تاکید بر سه شاخه علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی). پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران.

اصنافی، امیررضا؛ سهیلی، فرامرز و عبدالمجید، امیرحسین. (۱۳۸۷)، «بررسی رفتار اطلاع‌یابی کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهرستان اهواز در استفاده از شبکه اینترنت». فصلنامه کتاب، ش. ۷۳: ۲۵-۳۸.

بابارضایی کاشانی، لیلیا. (۱۳۷۹)، بررسی استفاده و رضایت اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران از اینترنت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

بهلول، مهشید؛ رحیمی، علیرضا و پاپی، احمد. (۱۳۸۲)، «بررسی وضعیت استفاده از اینترنت توسط کتابداران دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و عوامل موثر بر آن در سال ۱۳۸۲»، ارائه شده در همایش ملی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی با تکیه بر نظام‌های نوین اطلاع‌رسانی و پژوهش‌های پزشکی (اصفهان، اردیبهشت ۱۳۸۲).

پورآتشی، مهتاب و موحد محمدی، حمید. (۱۳۸۶)، «شناخت و تحلیل موثر بر کاربرد اینترنت به وسیله دانشجویان دختر رشته کشاورزی» مطالعات زنان، دوره دوم، ۱: ۱۰۳-۱۲۰.

رودی، غلامعلی. (۱۳۸۵)، بررسی تطبیقی میزان استفاده از فناوری اطلاعات توسط اعضای هیات علمی دانشگاه مازندران و دانشگاه علوم پزشکی مازندران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال.

سلاجقه، مژده. (۱۳۷۷)، بررسی نگرش کاربران مرکز اینترنت دانشگاه علوم پزشکی شیراز در مورد شبکه اینترنت در میان اعضای هیات علمی دانشگاه شیراز.

- of Medicine”, Bulletin of Medical Library Association, Vol. 86: 486-490.
- McClure, C.K. et al. (1994), Accessing, the Academic Networked Environment: Strategies and Option. Washington, D.C: Coalition for Networked Information.
- Mudawi, M. S.E. (2005), “The use of the internet and e-mail among Sudanese librarians: A survey report”, Library Review, Vol. 54, No. 6: 355-365.
- Obset, Q. (1998), “Use of Internet Resources by German Medical Professionals”, Bulletin of Medical Library Association, Vol. 86: 528-533.
- Semertzaki, E. (2008), “Internet usage in Greek libraries”, The Electronic Library, Vol. 26, No. 5: 735-756.
- Tseng, G. Polter, A. and Jevic, T. (1996), “The Library and information professionals guide to the internet”, London: Library Association Publishing, Vol. 4.
- WeiHe, P. and Jacobson, T.E. (1996), “What are they doing with Internet? A Study of Users Information Seeking Behavior”, Internet Reference Services Quarterly, Vol. 1, No. 10: 31-51.
- Wood, F.B., Wallingford, K.T. and Siegel, E.R. (1997), “Transitioning to the Internet: Results of a National Library of Medicine user Survey”, Bulletin of Medical Library Association, Vol. 85: 331-38.
- یمین فیروز، موسی و داورپناه، محمدرضا. (۱۳۸۳)، «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد از اینترنت». کتابداری و اطلاع‌رسانی، دوره هفتم، ۲: ۴۵-۶۴.
- Al-Ansari, H. (2006), “Internet use by the faculty members of Kuwait University”, The Electronic Library, Vol. 24, No. 6: 791-803.
- Bichteler, J. and Ward, D. (1989), “Information seeking behavior of Geoscientist”, Special Library, Vol. 80, No. 3: 169-178.
- Brown, J. M. (1994), “Internet Use by faculty Members in Various Disciplines. A Comparative Case Study”, Journal of American Society for information Science, Vol. 42, No 6: 508-518.
- Lazingers, S., Bar-Ilan, J. and Peritz, B.C. (1997), “Internet Use by faculty Members in Various Disciplines. A Comparative Case Study”, Journal of American Society for information Science, Vol. 48, No. 6: 508-518.
- Liebscher, P., Eileen, A. and Denman, D.W. (1997), “Factors that Influence the Use of Electronic Networks by Science and Engineering Faculty at Small Institutions. Part 2, Preliminary Use Indicators”, Journal of American Society for Information Science, Vol. 48, No. 6: 497-507.
- Lyon, B.J. et al. (1998), “Internet Access in the Libraries of the National Network

